

27.05x32.3	3/3	3 עמוד	הערב	גלובס -	24/07/2014	43510899-9
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330						

מה אומר החוק?

"חופש הביטוי מגן על זכותו של כל אדם להביע כמעט כל דעה בפייסבוק"

על תשלום פיצוי לאותו עובד. עם זאת, מבהירה עו"ד שושנה גביש, ראש תחום דיני עבודה במשרד ש. הורוביץ ושות', כי גם למעסיק יש זכויות שונות בנושא, ואפשרות להגביל את חופש הביטוי של העובד במהלך שעות העבודה ואף לאחריהן. לדבריה, "אצל מעסיקים רבים מקובל לאסור כל התבטאויות פוליטיות בשעות העבודה או תוך שימוש באמצעים שהמעסיק מעמיד לרשות העובדים, לרבות אמצעי תקשורת אלקטרוניים, ואין הדבר

מעסיקים ועובדים רבים מצויים היום בחוסר ודאות ביחס לזכויותיהם וחובותיהם במצב שבו עובד מתבטא ברשתות החברתיות ובאינטרנט באופן שאינו הולם. האם למעסיק מותר לכפות על העובד להוריד את הפוסט בפייסבוק, למרות שהוא נכתב בפרופיל האישי של העובד ללא קשר לעבודתו? האם מותר להשעות את העובד או אפילו לפטר אותו, כפי שעשו חלק מהמעסיקים בימים האחרונים?

ד"ר קריצמן-אמיר: "כל הקריאות לפיטוריהם של מי שהתבטאו בפייסבוק באופן שנוי במחלוקת אינן ראויות. כמוכן, אם מדובר בהסתה לגזענות, לאלימות ולטרור, אז הדרך פתוחה לפנות בתלונה למשטרה"

נתפס כהגבלה בלתי חוקית מצד המעסיק על חופש הביטוי של העובדים שלהם". בנוסף, מבהירה עו"ד גביש, כי זכות הקניין של המעסיק משתרעת גם על המוניטין של המעסיק ועל שמו הטוב, כפי שהוא בוחר לעצב אותו, שניתן לתאר אותו כחופש הביטוי של המעסיק. לכן מותר למעסיק לאסור על העובד לעשות שימוש בעבודה שהוא מועסק במקום עבודה מסוים בהפצת השקפת עולמו.

● מה החוק אומר על מצב שבו העובד מפיץ השקפות שנויות במחלוקת לאחר שעות העבודה, ללא שימוש באמצעים שהמעסיק מעמיד לרשותו וללא אזכור העבודה שהוא מועסק אצל מעסיק מסוים? עו"ד גביש: "לגבי עובדי ציבור יש הגבלות על התבטאויות פוליטיות או על התבטאויות אחרות שיש בהן כדי לערער על תפקוד השירות הציבורי, על אמון הציבור בשירות הציבורי, על התנהגות של השירות הציבורי לרבות אופי הלא פוליטי של השירות הציבורי, גם אם ההתבטאויות הן לאחר שעות העבודה. "לגבי עובד אצל מעסיק פרטי המצב מורכב יותר והתשובה מאד תלויה נסיבות. אם ההתבטאויות של העובד מהוות לכאורה עבירה על החוק, או ניתן לטעון כי העובד פוטר לא בשל השקפה לגיטימית כי אם בשל התבטאויות המהוות לכאורה עבירה על החוק, אם ההתבטאויות מתונות ואינן מהוות עבירה על החוק, הרי שגם אם הן שנויות במחלוקת ספק רב אם המעסיק רשאי לפטר עובד בשל התבטאויות כאלה שנעשות לאחר שעות העבודה ולא תוך שימוש באמצעים שהמעסיק מעמיד לרשות העובד או שמו של המעסיק".

"ברור שהמעסיק לא אחראי עליי ועל הרעות שלי", אומר עו"ד יהונתן קלינגר, העוסק בתחום דיני המידע ומייצג למספר גופי תקשורת, "אבל אנשים שלא אוהבים את הרעות שלך, לא רוצים שתבטא אותן ויעשו הכול כדי להציק לך ולהטריד אותך. לכן, אותם אנשים מתלוננים למעסיק ומאיימים שלא יקנו אצלו כדי שהוא יטפל באותם עובדים. "אני לא חושב שמעסיק רשאי להשעות או לפטר עובד בשל כך, אבל בישראל, המרחק בין רשאי לבין יכול הוא גדול. הרבה דברים שמעסיק לא רשאי לעשות, כמו להטט לעובד במייל, לשאול אותו אם הוא עשה צבא או לברר אם מועמדת פוטנציאלית מתכננת להיכנס להריון, הוא עושה".

"העובדה שאנשים מתבטאים באופן אישי בצורה פרובוקטיבית וקיצונית, אם זה לשמאל או לימין, לא אומרת שצריך לפגוע בהם מבחינת העבודה שלהם", טוענת פרופ' קרין נהון, חוקרת תחום הפוליטיקה של המידע מהמרכז הבינתחומי הרצליה ואוניברסיטת וושינגטון. "אם מישהו עבר על החוק או יש דרכים אחרים להתמודד עם הנושא, אבל אנחנו עדיין מדינה דמוקרטית וחופש הביטוי בה הוא מאוד חשוב", היא מוסיפה. נהון אומרת, "לבקש ממישהו להתפטר בגלל משהו שהוא אמר, זה סוג של סתימת פיות. אני רואה את זה בצורה מאוד חמורה שההמון יכול ללחוץ על ארגון מסוים לפטר מישהו רק בגלל ההתבטאויות שלו. היום זה שמאלנים או ערבים ומחר נטיל חרם על מתנחלים, הומוסקסואלים ואחרים. מאוד מסוכן להגיע למקומות האלה".

מחכים למשרד הכלכלה?

עד שהמצב הביטחוני לא יירגע, נראה שאין פתרון ממשתי לסטואציה שאיתה נאלצים היום מעסיקים להתמודד, כשמצד אחד המון זועם מאיים לפגוע בשורת ההכנסות של העסק, ומצד שני עובד שמנצל בצורה כזו או אחרת את חופש הביטוי. "משרד הכלכלה צריך להתערב בעניין ולהוציא הנחייה שמעביד שיפטר עובד על סמך סטטוסים בפייסבוק צפוי לקנס", טוען קלינגר. "להגיד לך שזה יקרה? זה לא. אבל אותם מעסיקים מסתכנים בתביעות על-ידי עובדים וייתכן שבארגונים גדולים אפילו בתביעה ייצוגית של עובדים".

● ומה לגבי האנשים הפרטיים והרצון שלהם להתבטא? "תמיד צריך לחשוב פעמיים לפני שכותבים סטטוס, לא רק בגלל מקום העבודה, אלא גם מחשש לעבירה על חוקים כמו קריאות הסתה לגזענות או הדירה לפרטיות. אבל בסופו של דבר, מותר לך להגיד את הדעה שלך ואם למישהו יש בעיה עם זה, אז זו בעיה שלו ולא שלך".

פרופ' נהון: "זה מאוד חמור שההמון יכול ללחוץ על ארגון מסוים לפטר מישהו רק בגלל ההתבטאויות שלו. היום זה שמאלנים או ערבים ומחר נטיל חרם על מתנחלים, הומוסקסואליים ואחרים. מאוד מסוכן להגיע למקומות האלה"

להסתמן כברירת מחדל: "חלק מעובדי חברת הדואר מחזיקים דף פייסבוק אישי משלהם, בו הם מביעים את דעותיהם הפרטיות... אין ביכולתנו למנוע התבטאויות כאלו ואחרות". השאלה הגדולה היא האם המעביד צריך לקחת אחריות על מה שהעובדים שלו כותבים בפייסבוק והאם המרחב הפרטי - עמוד הפייסבוק האישי של אדם מסוים - הולך ונעלם?

בחברה, כשהנהלה מיהרה להגיב וכתבה, כי העובדת נקראה לברור והושעתה עד לסיום הטיפול בעניינה. אתמול (ג') הייתה זו פירמת רואי החשבון ארנסט אנד יאנג, שנאלצה להתמודד עם התבטאות של עובדת בחברה, שכתבה: "אני ערבייה שעובדת עם יהודים, ויש לי לקוחות. אבל מצדי שיפטר אותי. דיון בערוץ 2 בו 6 יהודים נגד ערבי אחד. לא נותנים לו לדבר, ביניהם גם השרדנים. לא רוצים לשמוע. תוקפים. נאצים מטומטמים. קוראים לרצח, שגאה וכיבוש... ואתם מתפללים איך יש חמאס ואיך יש טילים". גם במקרה הזה הגולשים זעמו ואיימו בניתוק היחסים עם פירמת ראיית החשבון הגדולה בישראל, כשאחת מהם כתבה כי "אני מתביישת בשבילכם שהיא עדיין עובדת בחברה... תכף זה יפגע לכם בהכנסות, וזו נראה מה תעשו, חברה של פחדנים". בפירמה החליטו לקרוא לעובדת לברור, וזו הסירה את הפוסט ואף פרסמה פוסט התנצלות ארוך בפייסבוק. ומה קורה כשהסטטוסים מכוונים לצד השני של המפה הפוליטית? בדואר ישראל התמודדו עם הסוגיה בימים האחרונים, כשאחת העובדות כתבה בעמוד הפייסבוק שלה כי יש לשלוח שמאלנים לתאי גזים. בתגובה לגולשים הזועמים בפייסבוק, חברת הדואר הסבירה את מה שכנראה אמור היה